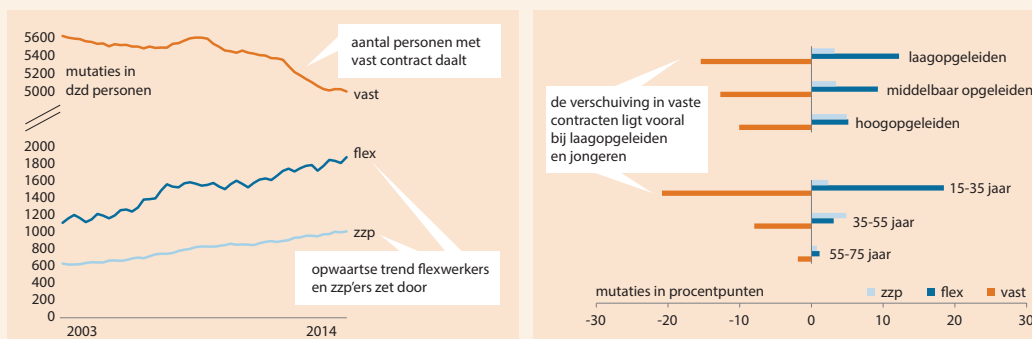

Flexibilisering arbeidsmarkt naar leeftijd en opleidingsniveau

Flexibele arbeidsrelaties en zzp'ers nemen een steeds grotere plek in op de Nederlandse arbeidsmarkt. Het aantal personen met een vast contract is sinds de start van de crisis in 2008 gedaald met ongeveer 600.000, terwijl de opwaartse trend in de aantallen flexwerkers en zzp'ers doorzet (zie linkerfiguur). Sinds 2008 is het aantal flexibele arbeidsrelaties toegenomen met bijna 280.000 en het aantal zzp'ers met circa 180.000 personen. Momenteel werkt ongeveer 35% van de werkzame beroepsbevolking op een flexibele arbeidsrelatie of als zzp'er. Weinig andere landen kennen een dergelijk hoog percentage.

De verandering vanaf 2003 in de aandelen per groep toont aan dat de impact van de flexibilisering verschilt per groep (zie rechterfiguur). Met name bij jongeren en laag- en in mindere mate middelbaaropgeleiden treedt een verschuiving op richting flexibele arbeidsrelaties. De kans dat een werkend persoon jonger dan 35 jaar in een vaste arbeidsrelatie werkt, is afgenomen van circa 70% naar circa 50%. Onder laagopgeleide werkenden is het aandeel personen met een vaste arbeidsrelatie gedaald van ruim 70% naar circa 55%. Onder de totale werkende beroepsbevolking daalde de kans om werkzaam te zijn op een vast contract van circa 75% naar circa 65%.

Verschuiving van vast naar flex (links) vooral bij jongeren en laagopgeleiden (rechts)

Bron: CBS (links); mutatie gemiddelde aandelen 2014Q3-2015Q2 ten opzichte 2003Q1-Q4 op basis van CBS (rechts) ([link](#)).

Of de toename van het aandeel flexwerkers onder de 35 jaar de komende jaren voortzet en in hoeverre dit ook doorzet naar hogere leeftijden, is nog onduidelijk. Het is nog onbekend welk deel van de toename structureel is, bijvoorbeeld als gevolg van een verschuiving in voorkeuren van individuen en bedrijven, en welk deel het gevolg van de slechte conjunctuur. Veel hangt af van het herstel van de doorstroom van flexibele naar vaste banen. In Nederland was deze doorstroom altijd hoog, maar die is de laatste jaren gedaald (a). Een recente cohortanalyse voor Nederland toont een sterke stijging van het aandeel flexwerkers onder jongere cohorten. Weliswaar daalt het aandeel flexwerkers ook voor de nieuwere cohorten met het stijgen van de leeftijd (b), maar de toekomst moet uitwijzen of het aandeel flexcontracten bij het klimmen van de leeftijd naar hetzelfde niveau tendeert als dat van de oudere cohorten.

Het monitoren van de ontwikkeling van het aandeel flexcontracten in verschillende cohorten en doelgroepen is van belang, omdat het invloed heeft op het profijt dat groepen en cohorten gemiddeld genomen hebben van arrangementen die gekoppeld zijn aan een (vaste) baan in loondienst, zoals pensioenopbouw, ontslagvergoeding en sociale zekerheid. De inkomens- en baanzekerheid en de opgebouwde pensioenen kunnen daardoor lager uitvallen voor jongere cohorten, laagopgeleiden en mogelijk nog andere sociale groepen.

(a) Dekker, R., H. Houwing en L. Kösters, 2012, Doorstroom van flexwerkers, *ESB*, 97(4628), pp.70-73.

(b) De Beer, P., 2013, Langetermijnperspectieven voor flexwerkers, *ESB* 98(4667), pp. 512-514.